

**Sølen
verneområdestyre**

[Tekst]

Rapport

Årsrapport 2025

Sølen verneområdestyre

Utførende institusjon

Sølen verneområdestyre

Kontaktperson

Verneområdeforvalter Hilde Nystuen

Publikasjonsnummer

1

År

2025

Sidetall

24

Opplag

-

Utgiver

Sølen verneområdestyre

Forfatter(e)

Hilde Nystuen, verneområdeforvalter

Tittel

Årsrapport Sølen verneområdestyre

Sammendrag

Sølen verneområdestyre er forvaltningsmyndighet for Sølen landskapsvernområde, Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat. Verneområdestyret har også ansvaret for skjøtsels-, informasjons- og tilretteleggingsoppgavene innenfor området. Årsrapporten gir en samlet framstilling av verneområdestyret og verneområdeforvalters arbeid og gjennomførte tiltak, prosjekter og møter i 2025.

Foto

Forsidefoto: Erin Sandberg

Baksidefoto: Mikkel Breie Nystuen

1 Innhold

1	Innhold.....	3
2	Forord	5
3	Verneområdene – status.....	5
3.1	Sølen landskapsvernområde	5
3.2	Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat.....	6
4	Aktører i verneområdet.....	6
4.1	Verneområdestyret.....	6
4.2	Verneområdeforvalter.....	7
4.3	Naturopsynet	7
4.4	Andre sentrale myndigheter	7
4.5	Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg	8
4.6	Sentrale dokument	9
5	Verneområdestyrets arbeid i 2025	9
5.1	Møter, befaringer og studietur	9
5.2	Økonomisk oversikt over midler disponert av verneområdestyret i 2025	12
6	Tiltak 2025.....	13
6.1	Skoleprosjekt	13
6.2	Temakveld rype	15
6.3	Veidekulturfestivalen.....	15
6.4	Informasjon og tilrettelegging.....	16
6.5	Skjøtsels- og naturrestaureringstiltak.....	17
6.6	Ferdsestellere	19
6.7	Bestilling av SNO tjenester	19
7	Prosjekter, planer og andre aktiviteter	20
7.1	Besøksstrategi.....	20
7.2	Hjemmesider og sosiale medier	21

7.3	Prosjekt «Gamle bilder»	22
7.4	Kartlegginger og forvaltningsplan Fuggdalen NR	22
7.5	Besøkssenter Innlandsfisk	23
7.6	Andre møter og arrangement	23

2 Forord

Sølen landskapsvernområde ble opprettet i 2011, Fuggdalen naturreservat ble opprettet i 2008 og Steinfjellet naturreservat ble opprettet i 2009.

I tråd med den nye forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder ble forvaltningsmyndigheten for Sølen landskapsvernområde delegert til et politisk sammensatt verneområdestyre med representasjon fra Rendalen kommune og Innlandet fylkeskommune ved Miljødepartementets vedtak av 15. mars 2013. Departementet har vedtatt egne vedtekter for styrene som fastlegger styrets mandat og rammer for arbeidet.

Ved brev av 17. august 2015 fra Miljødirektoratet ble Sølen verneområdestyre også delegert forvaltningsmyndigheten for Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat. Ikrafttredelse for delegeringen ble satt til 1. oktober 2015. Verneområdeforvalter ble ansatt i 2014 og har kontorsted på kommunehuset i Rendalen. Årsrapporten gir en samlet framstilling av verneområdestyret og verneområdeforvalter sitt arbeid, gjennomførte tiltak, møter og annen aktivitet.

3 Verneområdene – status

3.1 Sølen landskapsvernområde

Sølen landskapsvernområdet ble opprettet ved kongelig resolusjon 18. februar 2011 med hjemmel i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Landskapsvernområdet ligger i Rendalen kommune og omfatter et område på 456,4 km²

Formålet med Sølen landskapsvernområde er å ta vare på et natur- og kulturlandskap med økologisk og kulturell verdi, med opplevelsesverdi og som er identitetsskapende. Området er i Hedmarkssammenheng et egenartet landskap med store naturkvaliteter og opplevelsesverdier, spesielt det karakteristiske Sølenmassivet med omkringliggende landskapsrom. Området har kvartærgeologisk verdifulle landskapsformer og forekomster, biologiske mangfold og det har områder og forekomster med betydelige verdier knyttet til kulturminner og kulturmiljøer, spesielt kulturminner knyttet til fangstvirksomhet. I formålsparagrafen påpekes det også at allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

3.2 Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat

Fuggdalen naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. september 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Fuggdalen naturreservatet er å bevare et barskogområde som et helhetlig økosystem med ulike skogtyper, et nedbørfelt med myrer, vassdrag og omkransende snaufjell samt naturlig forekommende vann- og landlevende arter. Fredningen skal ivareta spesielle naturtyper som raviner, bekkekløfter, kildeframspring med kildevegetasjon, gransumpskog og bærlyngfuruskog. Området har særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning fordi det omfatter et helt nedbørfelt med begrensede tekniske inngrep.

Steinfjellet naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. juni 2009 med hjemmel i lov 19. juni 1970 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Steinfjellet naturreservat er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell naturtype ved at det består av en lite påvirket naturskog med gammel furuskog med god kontinuitet i død ved, og det har særskilt vitenskapelig betydning ved at det inneholder flere sjeldne og sårbare arter.

Både Fuggdalen naturreservat (ca. 52 700 dekar) og Steinfjellet naturreservat (ca. 4 400 dekar) grenser inn til Sølen landskapsvernområde fra vest.

4 Aktører i verneområdet

4.1 Verneområdestyret

Verneområdestyret består av to representanter fra kommunen og en fra fylkeskommunen. Nytt verneområdestyre ble oppnevnt av Miljødirektoratet i januar 2024 og styret konstituerte seg 15. mars 2024.

Verneområdestyret har i 2025 bestått av følgende medlemmer:

Medlem	Varamedlem	Representerer
Vegard Mømb, leder	Britt Thorshaug Granrud	Rendalen kommune
Øyvind Nytrøen, nestleder	Gro Hellum Lindstad (2024-2025) Connie Sørberg (ny vara)	Rendalen kommune
Inger Torun Klosbøle	Oluf Maurud	Innlandet fylkeskommune

Arkivfunksjonen til verneområdestyret ligger hos Statsforvalteren i Innlandet og postadressen er:

Sølen verneområdestyre, Statsforvalteren i Innlandet, Postboks 987, 2619 Lillehammer
Epost: stinpost@statsforvalteren.no - Telefon: 62 55 11 86

Besøksadresse:

Hilde Nystuen, verneområdeforvalter

Hanestadveien 1, 2484 Rendalen

Epost: hilde.nystuen@statsforvalteren.no

Tlf: 90 12 33 02/62 55 11 86

4.2 Verneområdeforvalter

Styrets sekretariat består av verneområdeforvalter Hilde Nystuen med kontorsted på kommunehuset på Bergset i Rendalen. Forvalter er ansatt i en 100 % stilling. Forvalter er underlagt styret i alle saker, men er formelt ansatt hos Statsforvalteren i Innlandet. Forvalter skal forberede saker for styret, drive informasjon og gjennomføre tiltak, prosjekter og planarbeid, samt holde kontakt med brukerne av områdene.

4.3 Naturoppsynet

Statens naturoppsyn (SNO) er den utøvende og kontrollerende delen av forvaltningen av verneområdene. Naturoppsynet skal følge opp miljølovgivningen og vedtak fattet av verneområdestyret og andre offentlige myndigheter. Hovedansvarlig for naturoppsynet i Sølen LVO, Fuggdalen NR og Steinfjellet NR er Erik Ola Helstad, som er samlokalisert med verneområdeforvalter. SNO utfører rene oppsynsoppgaver, informasjonsarbeid og gjennomfører tiltak og kartlegginger for verneområdestyret. SNO rapporterer utførte oppdrag i Naturoppdrag.

4.4 Andre sentrale myndigheter

Det er også andre myndigheter som påvirker bruk og tilrettelegging i verneområdet. Sølen LVO, Fuggdalen NR og Steinfjellet NR ligger i sin helhet innenfor Rendalen kommune. Kommunen har ansvaret for arealforvaltningen og god dialog er særlig viktig for innfallsportene og randsonene til verneområdene. Kommunen har myndighet etter plan- og bygningsloven og motorferdselloven. Ofte må brukerne ha løyve fra både verneforskrift og generelt lovverk.

Statsforvalteren hadde forvaltningsansvaret for verneforskriften fram til opprettelsen av verneområdestyret. Avdelingen naturmangfold og verneområder har erfaring og fagkunnskap som verneområdeforvalteren kan dra nytte av i sitt arbeid, og forvalteren deltar på relevante fagsamlinger. I tillegg har Statsforvalteren klagerett på vedtak som blir fattet av verneområdestyret.

Innlandet fylkeskommunen er representert politisk i verneområdestyret. I tillegg har fylkeskommunen myndighet etter kulturminneloven og fagkompetanse knyttet til kulturminneforvaltning, reiseliv og tilrettelegging for friluftsliv.

4.5 Rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg

Et rådgivende utvalg skal sikre involvering av ulike interesser i verneområdene; grunneiere og andre interessenter/organisasjoner. Det rådgivende utvalget skal ikke behandle enkeltsaker, men kunne gi råd til styret i saker som gjelder forvaltningen av verneområdene og være en kanal for brukerinteresser inn til verneområdestyret. RU hadde sitt første møte 26. juni 2025 med tema besøksstrategi og besøksforvaltning. Det har også gjennom årene vært arrangert Sølenseminar, temakvelder og fagdager og verneområdeforvalter har deltatt på ulike andre møtearenaer.

Bilde 1: Møte i rådgivende utvalg 24. juni 2025.

Administrativt kontaktutvalg skal være et forum for å diskutere og avklare saker mellom kommune/fylkeskommune og verneområdeforvaltning, samt fungere som en støtte til forvalter i planlegging og gjennomføring av tiltak. Det er gjennomført to møter i administrativt kontaktutvalg i 2025 og de deltok også i møte med rådgivende utvalg i juni.

Verneområdeforvalter har i tillegg hatt en god og tett dialog med både kommunen og fylkeskommunen på mange saker 2025. Det er en stor fordel å sitte i kontorfellesskap med kommuneadministrasjonen i Rendalen. Sekretær for rådgivende utvalg og kontaktutvalg er verneområdeforvalter.

4.6 Sentrale dokument

Naturmangfoldloven ble satt i kraft 1. juli 2009, og erstatter Naturvernloven fra 1970. Vedtak fattet etter Naturvernloven er fortsatt gjeldende, men naturmangfoldloven har satt en del nye kriterier til saksbehandling (vurdering av miljørettslige prinsipper etter §§ 8-12) og generelle unntaksregler i verneforskriftene er erstattet av § 48 i naturmangfoldloven.

Verneforskriften for Sølen landskapsvernområde ble fastsatt ved vernevedtaket 18. februar 2011. Verneforskriften for Fuggdalen naturreservat ble fastsatt 26. september 2008 og verneforskriften for Steinfjellet naturreservat ble fastsatt 26. juni 2009. Verneforskriftene er juridisk bindende.

Forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde ble godkjent 12. november 2015. Det er ikke utarbeidet forvaltningsplan for Fuggdalen naturreservat eller Steinfjellet naturreservat, men det er mål om å starte opp dette arbeidet etter at besøksstrategien for Sølen landskapsvernområde er vedtatt.

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å trekke opp retningslinjer og konkretisere felles mål for forvaltningen, slik at formålet med etableringen av verneområdet blir ivaretatt. En forvaltningsplan skal være veiledende og være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde natur- og kulturverdiene og fremme formålet med vernet. Den skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Det er videre et mål at forvaltningsplanen skal etablere gode rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom aktører lokalt, regionalt og nasjonalt. Den skal bidra til avklaring av hvordan ulike verne- og brukerinteresser skal håndteres.

5 Verneområdestyrets arbeid i 2025

5.1 Møter, befaringer og studietur

Sølen verneområdestyre har i 2025 hatt 8 fysiske styremøter og 2 elektroniske møter. 24. juni deltok styret på møtet i rådgivende utvalg. Styreleder har høsten 2025 deltatt på et par teamsmøter med de andre styrelederne for nasjonalparker og større verneområder i Innlandet og det planlegges en styreledersamling i 2026. Styreleder deltok også på møte i IPRNØ vedr. besøkssenter Innlandsfisk.

25. juni var styret på befaring til Nydammen, Gravåsen og Sølenvika i forbindelse med styremøte. Ved Nydammen møtte Maren Kværness Halberg, Paul Tage Halberg og Magnar Øien oss, hvor vi fikk en innlevende beretning om kulturminnene og kulturmiljøet her, samt en uforglemmelig skogsarbeiderlunsj. Dette er et viktig punkt i besøksstrategien hvor det foreslås informasjon om kulturmiljøet og hvor Mistra, ei attraktiv fiskeelv, renner forbi. Her har vi blant annet bidratt med å flytte parkeringa litt unna elva. Vegetasjonen kommer tilbake og dette er et nydelig sted å besøke.

Oversikt styremøter i 2025:

Dato	Møte	Sted
07.01.2025	Styremøte	Teams
04.02.2025	Styremøte	Teams/ forvaltningsknutepunktet
24.02.2025	Styremøte	Teams/ forvaltningsknutepunktet
27.03.2025	Styremøte	Teams/ forvaltningsknutepunktet
13.05.2025	Styremøte	Teams/ forvaltningsknutepunktet
24.06.2025	Møte rådgivende utvalg	Kommunehuset
25.06.2025	Styremøte og befaring	Befaring Nydammen og Sølenroa + styremøte forvaltningsknutepunktet
01.07.2025	Styremøte	Teams
23.09.2025	Studietur og styremøte	Studietur til Fulufjellet NP og styremøte i Trysil
31.10.2025	Styremøte	Teams/ forvaltningsknutepunktet
15.12.2025	Styremøte	Teams/ forvaltningsknutepunktet

Bilde 2,3,4 & 5: Besøk ved Nydammen med formidling av kulturhistorien og smak av skogsarbeiderkost.

Videre stoppet vi ved Gravåsen hvor vi så på tilretteleggings – og informasjonstiltakene som planlegges her. Benkene som Sømåen tradisjonshandverk har laget ble testet og det er gjort avtale med Sømåen tradisjonshandverk om restaurering av Ljørbua. Til slutt gikk turen innom Sølenvika, en perle på østsiden av Sølensjøen, hvor Rendalen kommune leier ut flere hytter og båter.

Bilde 6 & 7: Verneområdestyret ved Gravåsen og i Sølenroa.

Sølen verneområdestyre og verneområdeforvalter var i september på en interessant og lærerik studietur til Fulufjellet nasjonalpark på svensk og norsk side. Den første dagen besøkte vi Naturum besøkssenter for Fulufjellet NP på svensk side. Et flott besøkssenter, fin orientering av Sofia Tiger og tur inn til Njupskår, Sveriges høyeste frie fossefall. Gode eksempler på sterk tilrettelegging på et besøkspunkt som i 2022 hadde over 100 000 besøkende. Vi avsluttet dagen med trivelig middag på Villa Fregn i Ljørdalen sammen med nasjonalparkstyret, forvalter for Fulufjellet NP og SNO. Dag to guidet nasjonalparkforvalter, Øivind Løken, oss rundt på tre fine innfallsporter til nasjonalparken på norsk side. Vi fikk se merkevaren i bruk på informasjonsskilt og natursti, ei flott trebru og steintrapp. Vi rakk også å besøke grenserøysa inn fra Storbekkåsen. Dagen ble avsluttet med styremøte på Gammelskola i Trysil. En minnerik og lærerik tur!

Bilde 8: Studietur til Fulufjellet nasjonalpark på svensk side og norsk side i september.

Bilde 9: Nasjonalparkforvalter for Fulufjellet NP orienterer om nasjonalparken ved en innfallsport.

Oversikt over saker behandlet av Sølen verneområdestyre og delegerte saker i 2025:

Type saker	Styret	Delegert
Administrative saker	2	2
Økonomi og drift, planarbeid	5	3
Tilrettelegging og tiltak	5	2
Vei/graving		
Bygg/endringer av bygg og anlegg		2
Ulovlighetssaker	2	1
Motorferdsel, barmark		5
Motorferdsel, snødekt mark		18
Hogst, skogsdrift, veduttak		1
Organisert ferdsel	2	2
Annet	6	5
Drøftingssaker	5	
Totalt	27	41

Styret har til sammen behandlet og drøftet 27 saker. I tillegg kommer referatsaker og orienteringssaker. Verneområdeforvalter behandlet 41 saker delegert i 2025 og har brukt mye tid på slutføring av besøksstrategi, oppfølging av tiltak og andre planer og prosjekter innenfor verneområdet. Delegerte saker refereres styret i etterkant. Dispensasjon for motorferdsel utgjør mesteparten av de delegerte sakene, og dispensasjon for motorferdsel på snødekt mark inn til hytter og setrer (nyttetransport) er gjeldende for 4 år om gangen. Alle dispensasjonene gikk ut i 2025 og fornyes nå for fire år. Årlig sendes det ut kjørejournaler til alle som har gyldig dispensasjon og som har levert inn kjørejournal for foregående sesong.

Mer informasjon om sakene finnes i styrets protokoller som ligger på Sølen verneområdestyre sin hjemmeside www.nasjonalparkstyre.no/Solen . Alle vedtak ligger også ute på www.miljovedtak.no.

5.2 Økonomisk oversikt over midler disponert av verneområdestyret i 2025

Regnskapsoversikt for tiltak, planer og drift av Sølen verneområdestyre i 2025:

Post	Formål	Bevilget	Disponert
1420.31	Tiltaksmidler- 2NV037	450 000	451 035
1420.21	Drift styret- 2NV008	275 000	271 814
1420.21	Planarbeid - 2NV022	100 000	99 711
1420.31	Naturrestaurering – 2NV085	750 000	405 918

Sølen verneområdestyre har bidratt med driftsmidler til drift av utedo på Fiskevollen, Mefurua og ved Sølengkroken i 2025.

6 Tiltak 2025

Verneområdestyret melder i januar hvert år inn sine behov for midler til tilretteleggings-, forvaltnings- og skjøtselstiltak, drift av verneområdestyret og midler til planarbeid i verneområdene til Miljødirektoratet som tildeler ut fra en nasjonal prioritering.

Verneområdestyret disponerer midlene og prioriterer bruken av dem. I tillegg er det årlige bestillingsmøter med lokalt SNO. Bestillingsmøtene er en prosess mellom verneområdestyret og SNO der styret melder inn behov for bistand til gjennomføring av tiltak som de ønsker SNO skal utføre i verneområdet. Det gjøres en vurdering av styrets behov for midler, føringer i statsbudsjett samt strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder. Ut over tiltaksmidlene brukes også personressurser i form av arbeidstid av verneområdeforvalter.

6.1 Skoleprosjekt

Det er et stort behov for økt kunnskap blant barn og unge om naturarven/naturverdiene lokalt. Utviklingen av treårige skoleopplegg for 5.-7. klasse er gjort i samarbeid med firmaet Fjelldriv og er godt mottatt av barneskolene i Rendalen. Temaene er basert på verneverdiene og foregår innenfor Sølen landskapsvernområde og Jutulhogget naturreservat.

I 2025 ble det gjennomført to skoleprosjekt, et i juni og et i august. 13. juni hadde vi en fin dag i Jutulhogget naturreservat med god hjelp fra besøkssenter nasjonalpark i Elgåa og besøkssenter rovvilt på Koppang. Elevene fikk lære hvordan Jutulhogget ble til etter istida, ta hensyn til sårbart fugleliv i hekketida, om gammelskogarter, klippepulverlav og hvor viktig det er å ta vare på leveområdene og naturmangfoldet i naturen rundt oss. Sporløs ferdsel og at vi ikke skal kaste stein ned i hogget eller bygge varder var vi også innom. Elevene hadde til slutt mange gode tips på hvordan en dag for kommunestyret burde inneholde på dette temaet.

Bilde 10 & 11: Skoledag i Jutulhogget naturreservat.

21. august ble skoleprosjektet med tema setring og utmarksbruk for mellomtrinnet arrangert på Haugsetvollen på setra til Gunn Randi Finstad og Gjermund Mogstad. I tillegg til Gunn Randi var Alexander Dahl fra nabosetra på Meiåvollen med på skoledagen. Begge driftige og flinke setereiere som holder seterkulturen i hevd.

En fin dag med blant annet rydding av einer, spikking, kinning av smør, natursti, fortelling om seterlivet og gjennomgang av seterbebyggelsen. Ekte seterkost til lunsj med skjørst og rømme falt i smak og vi kunne titte bort på Sølen fra setervollen. En givende dag i seterlandskapet!

I desember 2024 ble seterkulturen skrevet på listen for immateriell kulturarv i UNESCO – en anerkjennelse av den verdifulle kunnskapen som har blitt overført fra budeie til budeie gjennom generasjoner. En omsorgskultur der samspillet mellom mennesker, dyr og natur står i sentrum.

Skoleprosjektene tar mye tid å arrangere for forvalter, men det er et viktig tiltak for å formidle verneverdiene i fjellet, skape økt kunnskap og forståelse.

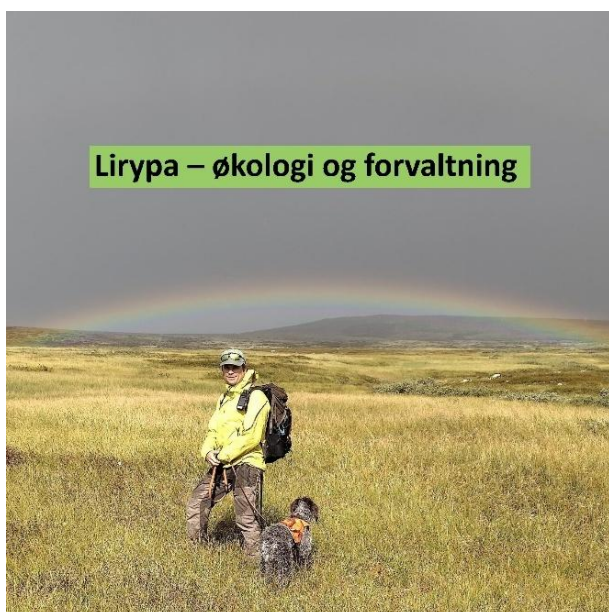

Bilde 12, 13, 14 & 15: Skoledag på Haugsetvollen med tema seterliv og utmarksbruk.

6.2 Temakveld rype

2. juni ble det arrangert temakveld om rype på Rendalstunet. Mikkel Kvasnes og Marius Kjønsgberg fra Universitetet i Innlandet orienterte om økologi og forvaltning av rypa og taksering. I tillegg fikk vi høre hvordan rypa forvaltes av Rendalen fjellstyre v/Sigbjørn Hagen og Rendalen Østfjell småviltsamarbeid v/Halgrim Breie. Bra oppmøte og en interessant og lærerrik kveld.

Lirypa – økologi og forvaltning

Taksering av rype - hønsefuglportalen

Bilde 16 & 17: Temakveld rype

6.3 Veidekulturfestivalen

Sølen verneområdestyre var medarrangør på Veidekulturfestivalen som ble arrangert 6. september. Årets tema var Beredskap og dagen inneholdt et spennende program. Sølen verneområdestyre har siden 2017 bidratt under denne festivalen, både med årlige midler til fagprogrammet, med tematurer, temakvelder og stand på Rendalstunet. Dette er en viktig arena å nå folk med kunnskap om verneområdene og fjellet.

Det utrolig viktige temaet, beredskap, ble godt og tydelig kommunisert av Edel Urstad, Heimevernet og ikke minst tre flotte seterbrukere fra Rendalen. Gunn Randi, Aleksander og Merethe hadde flott innlegg om seterlivet og kulturarven de ivaretar. De bidrar med ivaretagelse av seterlandskapet, bygningsarv, gamle husdyrraser og lokale mattradisjoner – flotte forbilder som gir framtidshåp!

Sølen LVO hadde stand sammen med SNO, Statskog og Rendal Renselskap med trivelige samtaler rundt kaffebålet, spikking og quiz. Tre priser ble delt ut til verdige prisvinnere og Team Pølsa avsluttet dagen på en rørende, fin måte.

Bilde:18 & 19: Flott dag på Rendalstunet under Veidekulturfestivalen.

6.4 Informasjon og tilrettelegging

I 2025 er mulighetsstudiene for tilrettelegging av hovedinnfallsportene og hovedinformasjonspunktene for Sølen LVO ferdige og de inngår i besøksstrategien.

Rendalstunet er hovedinnfallsport og hovedinformasjonspunkt hvor det er utarbeidet en situasjonsplan for hvor informasjonsformidlingen skal skje, sitteplasser/møblering/beplantning og natursti. Det er laget en planskisse for hele Rendalstunet med fokus på sammenheng og gode ferdsels- og formidlingslinjer og dette samordnes med Anno Museum og Rendalen kommune sin skilting, informasjon og bruk av området. Det er også tegnet og forprosjektert opparbeidelse av natursti. Prosjektet er sendt ut på anbud og vil bli gjennomført i 2026. Naturstien er godkjent i henhold til den nye merkevaren til Norges nasjonalparker og består av stolper i malmfuru med mindre vippekilt med korte tekster og bilde. Det jobbes med innhold (tekst, bilder) på natursti i samarbeid med Anno Museum. Verneområdeforvalter har i samarbeid med Feste, Anno Museum, fylkeskommunen og Rendalen kommune de siste årene gjennomført en prosess for å lande skilting langs vei inn til Rendalstunet. Utkast til skiltplan er ferdig og kommunen har sendt søknad til Statens vegvesen om oppsetting av skilt i henhold til denne planen.

Det er videre utarbeidet en landskapsplan for tilrettelegging ved Gravåsen som er et hovedinformasjonspunkt og startpunkt for hovedstien til Sølentoppen. Her foreligger det skisser for informasjonspunkt, parkering, sitteplasser, plassering tavler, plassering utedo, teltplass, ljørbu og barnas natursti inn til Sandbu. Det er også utarbeidet en landskapsplan for mulig tilrettelegging ved Mefurua.

Besøksstrategien inneholder en overordnet skiltplan og all skilting må være forankret i besøksstrategien. Det er bestilt noen skilt i cortenstål og dette arbeides det videre med i 2026, både innhold på skiltene og plassering.

I 2025 har vi fått laget 12 flotte benker i malmet furu med understell av cortenstål lagd av Sømåen Tradisjonshandverk. Disse er plassert ut på Rendalstunet, ved Mefurua, ved Gravåsen og skal kjøres inn til Sandbu. Sømåen tradisjonshandverk har også tatt ned den gamle ljørbua ved parkeringa på Gravåsen i høst. Den skal restaureres antikvarisk og settes opp på samme sted. Den vil kunne benyttes i formidling av natur – og kulturarven på denne innfallsporten.

Bilde 20 & 21: Benker og ljørbua ved Gravåsen.

6.5 Skjøtsels- og naturrestaureringstiltak

Elektroniske bjeller – virtuelt gjerdesystem

I forbindelse med skjøtselsplanen for seterområdene innenfor Sølen landskapsvernområde så kjøpte verneområdestyret i 2024 kjøpt inn Nofence – virtuelt gjerdesystem – til en av to ammekubesetninger innenfor Sølen LVO. Høsten 2025 kjøpte vi inn Monil bjeller til den andre ammekubesetningen. Vi ser fram til å teste bjellene og «gjerdene» til sommeren og dette gir mulighet for å styre beitetrykket der det ønskes.

Skjøtselstiltak setervoller

De fleste setervollene innenfor Sølen LVO klassifiseres i dag som naturbeitemark, siden det er lenge siden de ble slått på tradisjonelt vis. Likevel er det flere av disse vollene som har et potensiale til å kunne omklassifiseres til slåttemark hvis man setter i gang riktig skjøtsel av dem. Det ble i 2023 kjøpt inn ei tohjuls slåmaskin for skjøtsel av gamle setervoller/slåttemark i henhold til tiltak foreslått i skjøtselsplanen. Denne ble ikke benyttet i 2025, men vi har beitepusset to setervoller. Den ene er i Horndalen og her rakes graset sammen og fjernes. Den andre er setertrøa til en av ammekubøndene i Skånborket.

Erosjonssikring Mistra

Sølen verneområdestyre bidro med midler til gjennomføring av steg 2 av erosjonssikringen i Mistra i Misterdalen i 2025. Det ble inngått avtale med Per Hagen AS i juli om gjennomføring av tiltaket. Tiltaket ble gjennomført i august, hvor skråningen ble slaket ut og revegetert. Verneområdeforvalter var i god dialog med entreprenør under arbeidet og på flere befaringer underveis. Tiltaket ble bra gjennomført og det blir spennende å følge med hvordan revegeteringen holder seg etter neste vårflom.

Bilde 22: Erosjonssikring i Misterdalen.

Kartlegging tiltak knyttet til tømmerfløting

Verneområdestyret har i forbindelse med erosjonssikringstiltaket også sett på elva oppstrøms for tiltaket. Her er det gjort en del tiltak for å lette tømmerfløtinga i sin tid og styret inngikk en avtale med Naturrestaurering AS for å kartlegge tiltakene som er gjennomført og hvilke eventuelle restaureringstiltak som kan gjennomføres.

Revegetering massetak

Verneområdeforvalter har høsten 2024 vært på befaring sammen med veistyret for Søndre Sølendalsveien og sett på massetakene langs veien. Det ble vurdert nærmere hvilke massetak som bør restaureres og revegeteres og hvor det er ønskelig å ta ut mer grus. Veistyret har mottatt tiltaksmidler for å restaurere og revegetere noen av massetakene, noe som ble gjennomført i 2025. I tillegg ble parkering ved grustaket på Stonga snevret noe inn for å begrense slitasje.

Naturvernbranding

Det er inngått en avtale med Tore Stengrundet i Engerdal fjellstyre om kartlegging av mulig egnede områder for naturvernbranding i Fuggdalen NR og Steinfjellet NR. Dette er kun en kartlegging og det skal utarbeides en større plan for naturvernbranding i Innlandet i 2026, som denne kartleggingen kan være en del av.

6.6 Ferdselstellere

Det ble i 2022 kjøpt inn tre ferdselstellere som forvaltningsmyndigheten sjøl kan benytte til ferdseksregistrering. Disse tellerne er mer brukervennlige enn de vi har benyttet tidligere og gjør at vi har oversikt over utviklingen av ferdselen i området. Barmarksesongen 2025 har to av disse tellerne stått ute; ved hovedstiene fra Gravåsen. Trafikken er relativt stabil. Bytte av tellere i 2023 gjør at telldataene ikke kan sammenlignes eksakt med årene før. Ferdselen i 2020 var nok en del høyere på grunn av perioden med corona. Det er ønskelig å ha tellerne oppe hele året for å følge med på ferdselen gjennom de ulike sesongene framover.

År	Antall passeringer	
	Gravåsen vest	Gravåsen øst (inn til Sandbu)
2016	3982	2733
2020	5135	3023
2022	4105	Ingen teller oppe
2023	3571	2576
2024	3700-4000	2770
2025	3495	2343

6.7 Bestilling av SNO tjenester

I 2025 ble følgende tjenester utført av SNO:

Sølen	Dagsverk
Tilsyn motorferdsel vinter	10
Tilsyn motorferdsel barmark	8
Kartlegge /overvåke stier	2
Oppsyn langs Mistra	2
Rydding på Mefurua	3
Overvåke buskfuru Skånorket	1
Veidekulturfestival	2
Ordinært tilsyn i Sølen (sommer) + filming sti Akshaugen	4
Fuggdalen	
Tilsyn motorferdsel vinter	4
Tilsyn motorferdsel barmark	2
Filming Fuggdalen	1

I 2025 har SNO benyttet 18 dagsverk til oppsyn av motorisert ferdsel, i hovedsak vinterstid. Det er registrert lite ulovlig kjøring. Tilsyn av rovvilt og jerveregistrering tar det meste av SNO sin tid gjennom året, men de har også vernebrillene på når de er ute på oppdrag.

7 Prosjekter, planer og andre aktiviteter

7.1 Besøksstrategi

Det har vært mye arbeid med slutføring av besøksstrategien i 2025 og utkastet ble vedtatt i verneområdestyret 31. oktober. Det er i perioden 2016-2025 gjennomført en omfattende kartlegging av kunnskapsgrunnlaget, mulighetsstudier for innfallsportene og vært god dialog med de ulike aktørene i området underveis i prosessen. Formannskapet fikk en orientering om arbeidet i mars. Kontaktutvalget har vært involvert i arbeidet gjennom flere møter gjennom året. I juni ble kartlegginger og foreløpig utkast presentert for rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg og det kom mange nyttige innspill som er tatt inn i besøksstrategien. Besøksstrategien ble sendt til faglig godkjenning i Miljødirektoratet først i november 2025 og vil bli sendt ut på bred høring når vi får den tilbake derfra.

Besøksstrategi for Sølen landskapsvernområde - Veidekulturens landskap

Utmarks – og seterlandskapet er pulsen i Rendalen Østfjell -
Sølen er hjertet!

Sølen
landskapsvernområde

7.2 Hjemmesider og sosiale medier

Sølen verneområdestyre har egen nettside www.nasjonalparkstyre.no/Solen. Her ligger det informasjon om verneområdeforvaltningen, oversikt over styremedlemmer, møteinnkalling og protokoll fra styremøter m.m. Verneområdeforvalter jobber sammen med Trollbinde kommunikasjonsbyrå med en egen nettside for besøkende for Sølen LVO og Jutulhogget NR under www.norgesnasjonalparker.no. Her skal det linkes videre til Sølen verneområdestyre sin nettside.

Det er i tillegg opprettet side på Facebook og Instagram for Sølen landskapsvernområde. Dette er viktige plattformer for å nå bredt ut med informasjon. I 2025 ble det publisert 33 innlegg på Facebook og 13 innlegg på Instagram. Antall følgere er 1376 på Facebook og 516 på Instagram, som er økende. Målet er å formidle kunnskap om verneområdene, verneverdier, verneområdestyrets arbeid, arrangement og opplevelser i tråd med besøksstrategi.

Bilde 23: Instagraminnlegg om skoledag i Jutulhogget NR.

7.3 Prosjekt «Gamle bilder»

Sølen verneområdestyre har de siste årene gjennomført et prosjekt med å samle inn gamle bilder fra Sølen landskapsvernområde for å visualisere bruken og landskapet tidligere og sammenligne det med dagens landskap og bruk. Anno Musea i Nord Østerdalen har hatt oppdraget på skanning/digitalisering av gamle bilder og søke etter bilder fra dette området i sitt fotoarkiv. Tur og Natur har refotografert 17 av bildene for å se på både endring i bruk og endring i landskap og har laget en rapport. De fleste av disse bildene ble trykket i 2025 og vi har etter avtale med kommunen fått mulighet til å vise de fram på kommunehuset som en midlertidig utstilling i 2026.

7.4 Kartlegginger og forvaltningsplan Fuggdalen NR

Forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde ble godkjent i 2015. Ny layout på denne planen i henhold til ny merkevare er utført av Trollbinde kommunikasjonsbyrå i 2025.

Sølen verneområdestyre har også forvaltningsmyndighet for Fuggdalen og Steinfjellet naturreservater. Det er ønskelig med forvaltningsplaner for disse to verneområdene og første møte med grunneiere om planprosessen ble gjennomført 7. mai 2025. dalen NR. Øyvind Fredriksson viste bilder fra området og Suzanne Wien fra Statsforvalteren i Innlandet og Kjølvi Falklev fra SNO orienterte om naturrestaurering. Verneområdeforvalter orienterte om prosessen rundt forvaltningsplan. Et godt møte med mange nyttige innspill.

Bilde 24: Møte på Rendalstunet med grunneiere i Fuggdalen naturreservat

Statsforvalteren i Innlandet bidro med midler for en basiskartlegging av deler av Fuggdalen NR i 2023 og i 2025 for å gi et bedre kunnskapsgrunnlag i forkant av en eventuell myrrestaurering. Miljøfaglig Utredning gjennomførte oppdraget. Det er spilt inn videre basiskartlegging her i 2026.

Biotop v/Martin Røsand har gjennomført en artskarlegging og sårbarhetskartlegging av fugl i Fuggdalen naturreservat i 2025. Det er også inngått en avtale om en kartlegging av fugl i våtmarksområdene i Sølen landskapsvernområde som gjennomføres i 2026.

Det ble høsten 2025 gjennomført en befarings langs Mistra fra Nysetra til Nydammen, på begge sider av elva, for å kartlegge bruk, stier, bålplasser og plukking av søppel. I tillegg er turboka i Sølensskaret fullskrevet og ny bok er på plass.

7.5 Besøkssenter Innlandsfisk

Etter styrets ønske utarbeidet forvalter et notat som beskriver dagens ordning med Besøkssenter i Norge som kan benyttes som grunnlag for å jobbe videre med en prosess for å få opprettet besøkssenter Innlandsfisk i Rendalen. Verneområdeforvalter presenterte ideen Besøkssenter Innlandsfisk for formannskapet i Rendalen kommune 6. mars og det ble godt mottatt. Oppfølgingsmøte med ordfører, næringsutvikler, kultursjef og utmarkskonsulent ble holdt 11. mars hvor det ble bestemt at det lages et kort prospekt hvor alle skriver litt og det sammenstilles. 2. april orienterer styreleder og verneområdeforvalter om besøkssenter Innlandsfisk i møte i IPRNØ for å få en bred regional politisk forankring i Nord Østerdal. Videre forankres det i vannområdet Glommavassdraget/Vesterhavet og det selges inn til politisk ledelse for å få det inn på Statsbudsjettet. Statssekretæren for Klima- og miljødepartementet kom på markering av myrrestaurering av Vollmyra i begynnelsen av august og det ble orientert om prosjektet. Retningslinjene/føringen for søknader om midler til besøkssenter og opprettelse av nye senter skal revideres og dette følges opp framover.

7.6 Andre møter og arrangement

Verneområdeforvalter har gjennom året vært på flere befaringer i landskapsvernområdet og andre relevante møter og arrangementer lokalt.

Verneområdeforvalter har deltatt på to embetssamlinger, avdelingsmøter og faggruppemøter hos Statsforvalteren i Innlandet i 2025, i hovedsak via teams, og på andre relevante webinarer og mindre kurs. Nasjonalpark- og verneområdeforvalterne i Innlandet har også hatt jevnlige møter på teams gjennom året og forvaltersamling på Lillehammer i januar. Verneområdeforvalter har deltatt på nasjonal forvaltersamling i Trondheim, natur- og klimakonferansen på Hamar og Miljøfagkonferansen i Trondheim. Det har også blitt en dag med befarings/studietur i Grimsdalen for å se på ulike tilretteleggingstiltak og skilting. Videre nevnes arbeidsmøte med besøkssenteret i Elgåa, dialogmøte om Lillebakk, fagdag villrein, fagdag fremmede arter, fagdag restaurering av skog og arbeidsgruppemøter Veidekulturfestivalen.

Det er utrolig viktig å ha et fagfellesskap regionalt og nasjonalt i jobben som verneområdeforvalter. Inspirasjon og erfaringer fra andre steder kommer til nytte i den daglige forvaltningen lokalt.

